ശ്രീഗർഗസംഹിതാ

അശ്വമേധഖണ്ഡഃ - ത്രയോദശോऽധ്യായഃ

ദിഗ്വിജയാർഥം യദുസൈന്യസ്യ അഭിയാനമ് -

ശ്രീഗർഗ ഉവാച -
അഥ നത്വാ ഗുരൂൻസോऽപി പ്രായാത്പ്രഷ്ടും ച ദേവകീമ് ..
രോഹിണീം രുക്മിണീം ഭാമാമന്യാഃ സർവാ ഹരിപ്രിയാഃ ..1..
നത്വാ രതിം രുക്മിവതീമഹം ഗച്ഛാമ്യുവാച ഹ ..
രാജ്ഞാऽऽദിഷ്ടഃ പാലനാർഥം ഹയസ്യ സഹ യാദവൈഃ ..2..
താശ്ച ഗദ്ഗദഭാഷിണ്യസ്തം പരിഷ്വജ്യ കർഷ്ണിജമ് ..
ആശിഷം പ്രദദൂ രാജംസ്തസ്മൈ ച പ്രണതായ വൈ ..3..
നത്വാ താശ്ച യയൗ സോऽപി ഭാര്യാണാം ഭവനാനി ച ..
തമാഗതം സ്വഭർതാരം തിസ്ത്രഃ പത്ന്യോ വിലോക്യ ച ..4..
ആദരം തസ്യ താശ്ചക്രുർവിരഹാത്ഖിന്നമാനസാഃ ..
ആശ്വാസയിത്വാ താഃ സോऽപി ചാജഗാമ സഭാം കില ..5..
ആഥാധ്വരാർഥേ രാജേംദ്ര മുനിഭിഃ കൃതമംഗലഃ ..
സർവാന്നൃഷീൻഗുരൂംശ്ചൈവ നൃപേന്ദ്രം ശൂരമേവ ച .. 6..
വസുദേവം ച ഹലിനം കൃഷ്ണം സ്വപിതരം തഥാ ..
അന്യാംശ്ച യാദവാൻപൂജ്യാനനിരുദ്ധഃ പ്രണമ്യ ച ..7..

പൂജിതോ നാഗരൈഃ സർവൈർധനുഷ്യാണിഃ ശരീ നൃപ ..
ബദ്ധഗോധാംഗുലിത്രാണഃ കവചീ കുണ്ഡലാവൃതഃ ..8..
ഉപാനദ്ഗൂഢപാദശ്ച പംചാസ്യസമവിക്രമഃ ..
കരവാലധരശ്ചർമീ കിരീടീ ശക്തിഹസ്തകഃ ..9..
മഹാവീരഃ സുവർണസ്യ ഹ്യലംകാരൈരലംകൃതഃ ..
പുരംദരരഥേനാപി നിര്യയൗ സ്വപുരാദ്ബഹി: ..10..
ഗീതവാദിത്രഘോഷേണ ബ്രഹ്മഘോഷേണ കാർഷ്ണിജമ്
..
യാസ്യംതം ചാമരൈര്യുക്തം ദദൃശുഃ പുരവാസിനഃ ..11..
തതഃ ശ്രീകൃഷ്ണചംദ്രേണ പ്രേഷിതാ ഉദ്ധവാദയഃ ..
ഭോജവൃഷ്ണ്യംധകമധുശൂരസേനദശാർഹകാഃ ..12..
അഥ രാജാ യദൂൻപ്രാഹാനിരുദ്ധസ്യ ച യാദവാഃ ..
സഹായാർഥം തു പ്രധനേ വദതാത്കഃ പ്രയാസ്യതി ..13..
ഉഗ്രസേനവചഃ ശ്രുത്വാ സാംബോ ജാംബവതീസുതഃ ..
സർവേഷാം പശ്യതാം നത്വാ നൃപം വചനമബ്രവീത് ..14..
സാംബ ഉവാച -
അനിരുദ്ധസ്യ രാജേന്ദ്ര സഹായമഹമേവ ച ..
മഹാരണേ ച ശത്രുഭ്യഃ കരിഷ്യേ സർവദാ കില ..15..
യദ്യഹം തസ്യ രക്ഷാം വൈ ന കരിഷ്യേ രണാംഗണേ ..
പ്രതിജ്ഞാം മമ രാജേംന്ദ്ര ശൃണുഷ്വ സത്യവാദിനഃ ..16..
ത്യാജ്യാം തു ദശമീവിദ്ധാം യഃ കൃത്വൈകാദശീം നരഃ ..
പ്രയാതി യാം ഗതിം രാജംസ്താമഹം പ്രാപ്നുയാം ധ്രുവമ്
..17..
ഗോഹന്തൄണാം ഗതിര്യാ തു യാ ഗതിർബ്രഹ്മഘാതിനാമ് ..
സാ ഗതിർമമ ഭൂയാദ്വൈ ന കുര്യാം കർമ ചേദിദമ് ..18..
ഗർഗ ഉവാച -
ഇത്യുക്ത്വാ വചനം സോഽപി യയൗ ചാംതഃപുരം തതഃ ..
നത്വാ ച മാതരം സർവമഭിപ്രായം ന്യവദേയത് ..19..
ശ്രുത്വാ സാ തം പരിഷ്വജ്യ വിരഹാദാശിഷം ദദൗ ..

തതോ മാതൄസ്തു താഃ സർവാ നത്വാ പത്നീഗൃഹം ഗതഃ ..20..
സാ തമായാംതമാലോക്യ ലക്ഷ്മണാ വരലക്ഷണാ ..
ദത്ത്വാസനം ബാഷ്പകംഠീ ന തു കിംചിദുവാച ഹ ..21..
ആശ്വാസയിത്വാ താം സാംബോ ഹ്യഭിപ്രായമവർണയത് ..
ഇതി ശ്രുത്വാ പതിം പ്രാഹ വിരഹാത്ഖിന്നമാനസാ ..22..
ലക്ഷ്മണോവാച -
അനിരുദ്ധസ്യ തുരഗോ രക്ഷണീയസ്ത്വയാ പതേ ..
യുദ്ധം ഹി സംമുഖം കാര്യം വിമുഖം ന കദാചന ..23..
ത്വദ്ഭ്രാതൄണാം സ്ത്രിയഃ സംതി മാനവത്യഃ സഹസ്രശഃ ..
സംഗ്രാമേ യദി തേ നാഥ നിശമ്യ ച പരാജയമ് ..24..
സ്മിതാനനാ ഭവിഷ്യംതി ദൃഷ്ട്വാ മാം ച തവ പ്രിയാമ് ..
തദാ ദുഃഖതമേനാഥ മരണം തു ഭവിഷ്യതി ..25..
ശ്രുത്വൈതദ്വചനം സാംബോ പ്രത്യുവാച പ്രിയാം ഹസൻ ..
സാംബ ഉവാച -
പ്രധനേ മമ സംപ്രാപ്തം ത്രൈലോക്യം സംമുഖം കില ..26..
ശ്രോഷ്യസേ ത്വം മയാ ഭദ്രേ സർവം ച വിദലീകൃതമ് ..
യദി സാംബോ രണാച്ഛൂരോ വിമുഖോ ജായതേ ശുഭേ ..27..
തദാ സോ്ഽസ്തു സ്വപാപേന ബ്രഹ്മവിപ്രവിനിംദകഃ ..
പുനസ്ത്വഹം ന പശ്യാമി ചന്ദ്രാകാരം തവാനനമ് ..28..
ഗർഗ ഉവാച -
ഇത്യാശ്വാസ്യ പ്രിയാം സാംബോ ദ്വിതീയാം ച പ്രയത്നതഃ ..
അഭിമന്യും സുഭദ്രാം ച മിലിത്വാ നിര്യയൗ ഗൃഹാത് ..29..
ചാപീ നൈസ്ത്രിംശകഃ സജ്ജോ സ്യംദനീ യാദവൈർവൃതഃ ..
പ്രാപ്തശ്ചോപവനേ സാംബോ്ഽനിരുദ്ധോ യത്ര വർതതേ ..30..
തതഃ സ്വഭ്രാതരഃ സർവേ ശ്രീകൃഷ്ണേന ഗദാദയഃ ..
പ്രേഷിതാ ആത്മജാശ്ചൈവ ഭാനുദീപ്തിമദാദയഃ ..31..

സർവേ ഹി ധന്വിനഃ ശൂരാ ദംശിതാ യുദ്ധകോവിദാഃ ..
ചതുരംഗബലോപേതാ നിർജഗ്മുഃ കോടിശഃ പുരാത് ..32..
താലഹംസമീനബർഹിമൃഗരാജധ്വജൈ രഥൈഃ ..
ദിവ്യൈശ്ച കനകാംഗൈശ്ച ചതുർവാജിസമന്വിതൈഃ
..33..
മഹോച്ചൈർദേവധിഷ്ണ്യാഭൈശ്ഛത്രചാമരസംയുതൈഃ
..
സൂര്യാഭൈശ്ച സുവർണസ്യ
കുമ്ഭൈർജാലകതോരണൈഃ ..34..
രേജുഃ സർവേ കൃഷ്ണസുതാഃ കുശസ്ഥല്യാ വിനിർഗതാഃ ..
തതശ്ച നിര്യയൂ രാജൻഹേമനീഡാശ്ച ഹസ്തിനഃ ..35..
ഗോമൂത്രചയസിംദൂരകസ്തൂരീപത്രഭൃന്മുഖാഃ ..
അംജനാഭാ കജ്ജലാഭാ ഘനശ്യാമാ മദച്യുതാഃ ..36..
രാജീവമൂലസദൃശാഃ ശുക്ലദംതാ മൃഗദ്വിപാഃ ..
മഹോച്ചാഃ പർവതാകാരാ രണദ്ഘംടാ മഹോദ്ഭടാഃ ..37..
ഐരാവതകുലേഭാശ്ച തിസ്രഃ ശുണ്ഡാശ്ച പാണ്ഡുരാഃ ..
ചതുർദംതാസ്തു കൃഷ്ണേന ഭൗമാന്നീതാശ്ച നിര്യയുഃ
..38..
ധ്വജയുക്താ ലക്ഷഗജാ ലക്ഷദുംദുഭിസംയുതാഃ ..
ലക്ഷാഃ ശൂന്യാ മഹാമാത്യൈഃ സ്വർണകംബലമംഡിതാഃ
..39..
തതഃ ശൂരൈശ്ച സംയുക്താ ഗജേംദ്രാ ഏകകോടയഃ ..
ഇതസ്തതോ വിരേജുസ്തേ ബല്യേബ്ധൗ മകരാ യഥാ
..40..
ഉത്പാട്യ ഗുല്മാഞ്ഛുംഡൈശ്ച ക്ഷേപയംതോ
നഭസ്തലേ ..
മഹീം പാദൈഃ കപയംത ആർദ്രീകൃത്യ മദൈരപി ..41..
പ്രാസാദദുർഗശൈലാംഗാൻപാതയംതഃ ശിരഃസ്ഥലൈഃ ..
രിപൂണാം ച ബലം സർവം ഖണ്ഡയംതോ മഹബലാഃ ..42..

ശ്യാമപീതകൃഷ്ണശുക്ലരക്തവർണൈശ്ച കംബലൈഃ ..
സുവർണശൃങ്ഖലൈര്യുക്താ രേജുരേതാദൃശാ ഗജാഃ
..43..
തതസ്തുരംഗമാ യേ വൈ നാരദേന വിലോകിതാഃ ..
തേ സർവേ നിർഗതാ രാജൻസ്വർണഹാരൈശ്ച
സംയുതാഃ ..44..
കേചിദ്ദ്വൈ ചംചലാംഗാശ്ച ധൂമ്രവർണാ മനോഹരാഃ ..
ശ്യാമവർണാഃ പദ്മവർണാഃ കൃഷ്ണവർണാഃ സുകംധരാഃ
..45..
ദുഗ്ധാഭാ ഘോടകാഃ കേചിത്തഥാ കീലാലസന്നിഭാഃ ..
ഹരിദ്രാഭാഃ കുംകുമാഭാഃ പാലാശകുസുമപ്രഭാഃ ..46..
കേചിച്ചിത്രവിചിത്രാംഗാഃ സ്ഫടികാംഗാ മനോജവാഃ ..
ഹരിദ്വർണാസ്താമ്രവർണാഃ കൗസുംഭാഭാഃ ശുകപ്രഭാഃ
..47..
ഇന്ദ്രഗോപനിഭാ ഗൗരാ ദിവ്യാഃ പൂർണേംദുസന്നിഭാഃ ..
സിന്ദൂരാംഗാശ്ചാഗ്നിവർണാ രവിബാലസമപ്രഭാഃ ..48..
ഏതേ തുരംഗമാ രാജൻസർവദേശാത്സമാഗതാഃ ..
പുര്യാം കൃഷ്ണപ്രതാപേന തേ തു സർവേ വിനിർഗതാഃ
..49..
കൃഷ്ണസ്യ വാജിശാലാസു യേ വർതംതേ ച തേ ഹയാഃ ..
വൈകുണ്ഠവാസിനശ്ചൈവ ശ്വേതദ്വീപനിവാസിനഃ ..50..
കേചിന്മയൂരവർണാശ്ച നീലകണ്ഠനിഭാസ്തഥാ ..
വിദ്യുദ്വർണാസ്താർക്ഷ്യവർണാഃ സർവേ
പക്ഷൈരലംകൃതാഃ ..51..
ശിഖാമണിധരാഃ ശുക്ലചാമരൈഃ സമലംകൃതാഃ ..
സ്രഗ്ഭിർമുക്താഫലാനാം ച രക്തവസ്ത്രൈർവിഭൂഷിതാഃ
..52..
സ്വർണേന മംഡിതാഃ പുച്ഛമുഖപട്ടസ്ഫുരത്പ്രഭാഃ ..
സർവാംഗസുന്ദരാ ദിവ്യാ നിർഗതാസ്തേ സഹസ്രശഃ ..53..

ന സ്പൃശന്തഃ പദൈർഭൂമിം ഹ്യേതേ കൃഷ്ണഹയാ നൃപ ..
ചംചലാ വായുവേഗാശ്ച മനോവേഗാ മനോഹരാഃ ..54..
ബുദ്ബുദേഷ്വതിഗാശ്ചൈവ പക്വസൂത്രേഷു ഭൂപതേ ..
ലൂതാജാലേഷു കേചിദ്വൈ ചലംതഃ പാരദം ഹ്യനു ..55..
സ്ഫാരാ വാരിഷു ദൃശ്യംതേ നിരാധാരാ നൃപേശ്വര ..
അന്യേ്പി നിർഗതാ രാജന്മ്ലേച്ഛദേശഭവാ ഹയാഃ ..56..
ശതയോജനഗാശ്ചൈവ കോടിശഃ കോടിശോ നൃപ ..
ഗർതദുർഗനദീസൗധശൈലാദീംശ്ച ഹരേർഹയാഃ ..
ഉല്ലംഘയംതോ നൃപതേ സവീരാസ്തേ തുരംഗമാഃ ..57..
തതശ്ച നിര്യയുഃ സർവേ ദ്വാരകായാഃ പദാതിനഃ ..
ധന്വിനോ ദംശിതാഃ ശൂരാ മഹാബലപരാക്രമാഃ ..58..
ഖഡ്ഗചർമധരാ ഉച്ചാ ലൗഹകംചുകമംഡിതാഃ ..
സംഗ്രാമേ ബഹുശത്രൂണാം ജേതാരോ ഗജസന്നിഭാഃ ..59..
ഇത്ഥം വിനിർഗതം സൈന്യം യാദവാനാം നിരീക്ഷ്യ ച ..
ദേവദൈത്യനരാഃ സർവേ വിസ്മയം പരമം ഗതാഃ ..60..

ഇതി ശ്രീഗർഗസംഹിതായാം ഹയമേധഖണ്ഡേ
യദുസൈന്യനിർഗമനം നാമ ത്രയോദശോ്ധ്യായഃ ..13..

ഹരിഃ ഓം തത്സച്ഛ്രീകൃഷ്ണാർപണമസ്തു ..

GO TOP